

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันเป็นยุคเป็นคราว ถ้ามันเป็นยุคเป็นคราว เห็นไหม เราคิดถึงสมัยเราเด็กๆ ถ้าเราเด็กๆ สภาวะแวดล้อมจะดีมาก แต่โตขึ้นมา พอคนมากขึ้นสภาวะแวดล้อมมันจะเปลี่ยนแปลงไป ความเปลี่ยนแปลงไป วันเวลามันเปลี่ยนแปลงไป แล้วปัจจุบันสมัยนี้กับคนข้างหน้าต่อไป เขาเห็นสภาพแวดล้อมเขาก็จะท้อใจมากกว่านี้

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่สภาวะแวดล้อมมันเปลี่ยนแปลงไปเพราะโลกมันเปลี่ยนแปลง เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าโลกนี้เป็นอนิจจัง คือมันจะอยู่ของมัน เพราะพระศรีอริยเมตไตรยจะมาตรัสรู้ข้างหน้า อนาคตวงศ์อีก ๑๐ องค์นะ นี่โลกจะเปลี่ยนแปลงของมันไป อย่างนี้เป็นอนิจจัง ความเป็นอนิจจังของโลก

ชีวิตเราก็เหมือนกัน ชีวิตเราตั้งแต่เริ่มต้นของเรา เราเกิดมา เห็นไหม เราเป็นทารกเด็ก น้อยพ่อแม่ก็เลี้ยงดูมาทั้งนั้นแหละ การแสวงหาของเราเราก็แสวงหา พ่อแม่ปลูกฝังไว้นะ พ่อแม่ปลูกฝังไว้ให้ นี่ศาสนาพุทธให้มีความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี รู้จักกตัญญู นี่ความดีความชั่วต่างๆ ความดีความชั่วเพื่ออะไร? เพื่อให้ชีวิตนี้ไง

นี่คนเก่งกับคนดี ถ้าคนดี นี่คนๆ นั้นจะมีความร่มเย็นเป็นสุขก่อน เพราะคนๆ นั้นอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุขใจ ถ้าคนๆ นั้นมีแต่ความบีบคั้นในหัวใจ มีแต่ความทุกข์ร้อนในหัวใจ คนๆ นั้นมีความทุกข์ในหัวใจ แล้วคนๆ นั้นก็พยายามแสวงหาสิ่งต่างๆ ให้เป็นปัญหาภัยกับสังคมไป

ฉะนั้น สิ่งที่จะมีคุณค่าที่สุดคือธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วธรรมมันเกิดมาจากไหนล่ะ? ธรรมมันลอยมาจากฟ้าหรือ? ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติทำให้คนขี้เกียจ เพราะธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติมีอยู่แล้ว ฝนตกแดดออก ฤดูกาลมันเปลี่ยนแปลงของมันไปตลอดธรรมชาติของมัน ธรรมะเหนือธรรมชาติ เพราะว่าธรรมชาติเกิดมาในวัฏฏะ ในวัฏฏะเราเกิดมาแล้วเราต้องแสวงหา

การแสวงหาของเรา เห็นไหม ครูบาอาจารย์ของเราแสวงหา คุณติ อย่างเช่นหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านแสวงหาของท่านนะ ชีวิตของหลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ท่านเล่า ทุกคนนะถ้าเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวที ระลึกถึงบุญคุณของท่านน้ำตาตกในนะ น้ำตาตกในเพราะหลวงตาท่านบอกว่า ถ้าพูดถึงความเป็นอยู่ทางโลกท่านทุกข์ที่สุดในโลก เพราะท่านอยู่ในป่าในเขามาตลอด ท่านไม่เคยมีความสุขของท่านเลย ในความเป็นอยู่ทางในโลกนะ แต่ถ้าทางธรรมท่านประเสริฐที่สุด ท่านอยู่ป่าอยู่เขาดตลอดชีวิต ท่านไม่เคยได้รับความเป็นสุขทางโลกที่เราว่าเป็นความสุขอันนี้เลย

นี่ท่านทำของท่านทำไม? เป็นผู้แสวงหา เป็นผู้รู้หรือค้นขึ้นมา เห็นไหม ชุติงควัตรมาจากไหน? ชุติงควัตรมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชุติงควัตรนะ คุณติเวลาเลิกทางชุติงควัตร พระกัสสปะเป็นเลิศในชุติงควัตร พระปุลมณีนันทนิบุตรเป็นเลิศในทางเทศนาว่าการ พระกัสสปะเป็นผู้เลิศในทางชุติงควัตร นี่ชุติงควัตรมันมีอยู่แล้ว แล้วชุติงควัตรเป็นแบบใด? ชุติงควัตรมันก็เป็นเรื่องส่วนตนไง ใครประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ใครจะถือชุติงควัตรมันเป็นสิทธิ

ศีลในศีล ใครทำก็ได้ ใครไม่ทำก็ได้ มันไม่ปรับอาบัติ แต่ถ้าเป็นอาบัตินะ ถ้าเป็นศีล ข้ามพ้นศีลนี้เป็นอาบัติหมด แต่ชุติงควัตรไม่ประพฤติปฏิบัติก็ได้ ประพฤติปฏิบัติก็ได้ เพราะชุติงควัตรเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจ แต่หลวงปู่มั่นท่านเก็บหอมรอมริบ ท่านเก็บหอมรอมริบจนมีลูกศิษย์ลูกหา ผู้ที่เห็นดีเห็นงามกับหลวงปู่มั่น ทำตามหลวงปู่มั่นนะ อำนาจวาสนาของคนๆ หนึ่งตั้งเป็นองค์กรขึ้นมา

นี่วัดป่า วัดป่าคืออะไร? วัดป่าก็ชุติงควัตรไง วัดป่าก็ผู้ที่เต็มใจในการประพฤติปฏิบัติไง ถ้าเราอยู่ของเราตามประสา เราบวชเราอยู่ที่ไหนก็ได้ใช่ไหม? แต่ถ้าไปอยู่วัดป่า คำว่า “ป่า” มันคืออะไร? นี่คำว่าป่ามันถือชุติงควัตร ชุติงควัตรคืออะไร? ชุติงควัตรคือข้อวัตรปฏิบัตินะ ชุติงควัตรไม่ใช่ห่มผ้าสวยๆ แต่งตัวหล่อๆ แล้วก็เดินให้โยมเขาเห็น ให้โยมเขาพอใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ต้องการแบบนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชุติงควัตรนี้ให้ขัดเกลาจิตใจนะ เวลาอดอาหาร เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอดอาหารนะ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา อดอาหารมา ๔๕ วันจนจนหลุดหมดเลย นี่เห็นว่าการอดอาหาร ถ้าการอดอาหารโดยที่ไม่มีปัญญามันอดอาหารเฉยๆ อดอาหารแล้วมันมีแต่ความทุกข์ ความยาก แต่เพราะการอดอาหารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วพยายามแสวงหา

ทางออกนั้น แต่ยั้งแสวงหาทางออกไม่ได้เพราะยังไม่ได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมาแล้ว มันได้กำลังมาจากไหน? มันได้กำลังมาจากการอดอาหาร การต่างๆ มันได้กำลังมา แต่มันไม่มีปัญญา

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขนาดปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขนาดนั้น ก็เลสมันยังหลอกเอาขนาดนี้ แล้วถ้าสาวก สาวกะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าไม่ปิดช่องทางนี้ไว้ละ พระนี่อดอาหารตายหมด

ฉะนั้น ห้ามอดอาหาร ถ้าใครอดอาหารเราปรับอาบัติ แต่เว้นไว้ว่าถ้าผู้ใดอยากประพฤติปฏิบัติ อยากให้เป็นอุบายวิธีการ การอดอาหารเพื่อวิธีการ วิธีการหมายถึงว่า อดนอนผ่อนอาหาร เพื่อให้ขั้น ๕ ให้กิเลสตัดหาความทะยานอยากที่มันมีกำลังแก่กล้านี้เบาตัวลง เบาตัวลงนะ เวลาเราหิว เรากระหาย ความคิดที่มันจะคิดเรื่องที่มันเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก คิดเรื่องที่มันพอใจ มันไม่คิดหрок มันคิดไม่ไหว เพราะมันทุกข์มัน มันหิวกระหายมัน มันต้องถอนตัวมัน มันไม่คิดเรื่องอย่างนั้น นี่เป็นอุบายใจ

“ถ้าผู้ใดอดอาหารเพื่อเป็นอุบายวิธีการ เราตถาคตอนุญาต แต่ผู้ใดอดอาหารเพื่ออวด เพื่ออยากให้เขาสรรททา เพื่ออยากให้เขาชื่นชม ปรับอาบัติทุกกฎ ทุกกิริยาเคลื่อนไหว”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ปรารถนา ไม่ปรารถนาให้ประพฤติปฏิบัติเพื่ออวดกัน ไม่ปรารถนาประพฤติปฏิบัติเพื่อให้โฆษณาประชาสัมพันธ์กัน ไม่ปรารถนา เพราะสิ่งนี้เป็นเรื่องเปลือกๆ ใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ปรารถนา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องการให้สาวก สาวกะ ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อชำระกิเลส เพื่อขัดเกลาในใจของตัว แล้วหลวงปู่มั่นท่านทำของท่านจนมีลูกศิษย์ลูกหาเชื่อมั่น นี่เดินตามท่านมาจนวางข้อวัตรปฏิบัติไว้

คำว่าข้อวัตรปฏิบัติ ชุตงควัตร เห็นไหม นี่พระป่า พระป่าคือพระชุตงค์ใจ ชุตงค์คืออะไร? ชุตงค์คือฉันอาหาร ฉันมือเดียว บิณฑบาตเป็นวัตร ฉันอาสนะเดียวเป็นวัตร ภาชนะเดียวเป็นวัตร นี่เป็นวัตร คำว่าเป็นวัตรทำต่อเนื่อง ทำต่อเนื่อง เพราะทำอย่างนี้มันขัดเกลากิเลส แต่ถ้ามันทำจนคุ้นชินนะ คุณทำสิ่งใดทำจนคุ้นชิน มันก็เคยชินทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้น สิ่งใด ในการที่ว่าถือธุดงค์แล้วจะเป็นพระที่ดีทั้งหมด มันก็ไม่ใช่ เพราะมันเป็นรูปแบบ พระที่ปฏิบัติแล้วปฏิบัติดีก็มี ปฏิบัติแล้วปฏิบัติแต่กรอบแต่เปลือกภายนอก แต่จิตใจมันเข้าไม่ถึง มันไม่รู้จริงเห็นจริง มันไม่รู้อะไรเป็นคุณอะไรเป็นโทษหรือ เหมือนอย่างเราเขาเดือนประจําเนะ อาหารเป็นพิษๆ เราไม่รู้ว่าเป็นพิษหรือ เราก็พยายามจะแยกอยู่เหมือนกัน แต่เราแยกไม่ได้หรือ แต่ทางการแพทย์เขารู้เนะ อะไรอาหารเป็นพิษๆ

นี่ก็เหมือนกัน ผู้ใดที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าจิตใจมันเข้าไปถึงธรรม เห็นไหม เขาจะรู้เลยการประพฤติปฏิบัติ สิ่งใดมรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด สิ่งที่เราทำอยู่นี้มันเรื่องหยาบๆ เรื่องความดำรงชีวิต เรื่องความเป็นอยู่เท่านั้น มันยังไม่ชำระกิเลสอะไรเลย แต่มันเป็นเรื่องหยาบๆ เรื่องหยาบๆ นั้นแหละมันจะละเอียดเข้าไป ถ้าบอกเราไปติดตรงนั้นนะ พระธุดงค์ใช้ไหม? พระธุดงค์ก็ธุดงค์อย่างนั้น ถูกลงใจ ถูผ่านให้คงไป ถูคงกันไป

ถ้าธุดงค์นะมีสติมีปัญญา อะไรควร อะไรไม่ควร เวลาเราธุดงค์ไปใช้ไหม นี่เราธุดงค์ไปธุดงค์เพื่ออะไร? เพื่อความสงบวิเวกใช้ไหม? เพื่อความมักน้อยสันโดษใช้ไหม? เพื่อความหลีกเลี่ยงใช้ไหม? เราไม่ได้ธุดงค์เพื่อให้ใครรู้จักใช้ไหม? เราไม่ได้ธุดงค์ไปเพื่อประกาศก้องให้เขารู้ว่าเราเป็นพระธุดงค์ใช้ไหม? เราไม่ได้ทำแบบนั้น เราธุดงค์ไปเพื่อขัดเกลากิเลสของเรา ถ้ามันขัดเกลากิเลส เข้าขึ้นมาบิณฑบาตจะได้หรือไม่ได้ไม่รู้ เพราะเราพึ่งมาถึง เราปักกลดอยู่ เข้าขึ้นมาเราก็ออกบิณฑบาต เวลาเราก็กินไม่รู้ สรรพสิ่งเราก็กินไม่รู้ มันเป็นการตัดสินใจ นิสัยความอยากได้อะไรดี มันเป็นการตัดสินใจทั้งหมด นี่ธุดงค์มันอยู่ที่นี้

แล้วหลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำขึ้นมา นี่คำว่าธรรมส่วนบุคคลนั้นเป็นเรื่องหนึ่งนะ บุคคลคนใดมีความนึกคิดอย่างไร ทำอย่างไรเพื่อความดีความงามของเขาก็สาธุ บุคคลคนใดทำจนเป็นองค์กรขึ้นมา จนมีคนเห็นชอบ แล้วทำตามขึ้นมา เป็นองค์กรขึ้นมา

นี่ลูกศิษย์ลูกหาหลวงปู่มั่น หลวงตาท่านพูดบ่อย “เพชรน้ำหนึ่งๆ” ในการที่หลวงปู่มั่นท่านปั้นของท่านมา นี่มีมหาศาลในสังคมไทยเรา คนๆ หนึ่งจะมีอำนาจวาสนาได้ขนาดนั้นเนะ มันไม่ใช่ทำกันง่ายๆ มันไม่ใช่ใครจะเชื่อกันง่ายๆ หรือ นี่เราเห็นแต่เปลือกเราเชื่อใจ เวลาปฏิบัติขึ้นมาแล้วกาลามสูตร เวลาหลวงตาท่านพูดถึงนะ เวลาท่านขึ้นไปรายงานหลวงปู่มั่น แล้วเวลาหลวงปู่มั่น นี่สิ่งที่ท่านเห็นขึ้นมาสิ่งนี้มันเป็นสุขแก่เศษเนื้อติดพัน

อ้าว แล้วถ้าอย่างนั้นสัมมาสมาธิจะให้เดินที่ไหนล่ะ? สัมมาสมาธิเดินที่ไหน? แล้วเวลาออกใช้ปัญญาไปแล้ว นี้ออกทำสมาธิ ตอนนี้อยู่ปัญญาที่ปัญญาจนเต็มที่แล้วนะ ไม่ได้พัก ไม่ได้หยุดได้นอนเลย ท่านพูดว่า เราก็มืดของเรา มรรคหยาบๆ ไร เวลาคนปฏิบัติขึ้นไปมันก็ไปรู้ไปเห็น มันมีอุปสรรคต่างๆ นี้เรารู้เราก็ก่อนของเรา

ฉะนั้น เวลาขึ้นไปเห็น ไม่ได้โต้เถียงด้วยทิวิมานะ เรารู้เราก็ก่อน เราก็ก่อนปฏิบัติปฏิบัติ มา มันก็มีข้อมูลของเราใช่ไหม? เราก็ก่อนเสนอข้อมูล นี้ด้วยข้อโต้แย้งเพื่อหาความถูกต้องไง เราไม่ใช่มีทิวิมานะจะเอาชนะคะคานกัน จะเอาแต่สี่ข้างเข้าดู ไม่ใช่อย่างนั้น

ธมฺมสาธุกา เอตมฺมมฺกฺลมฺมุตตมํ เวลาที่สนทนาธรรมเพื่อเป็นมงคล เป็นมงคลอย่างนี้ไง ใครมีเหตุผลที่เหนือกว่า ใครมีเหตุผลที่ดีกว่า มันจนด้วยเหตุผล พอมันจนด้วยเหตุผล อืม มันใช่ พอมันใช่ขึ้นมา สิ่งที่เราเห็นมันไม่ใช่ พอมันไม่ใช่มันก็ต้องทิ้งสิ ทิ้งทิวิมานะอันนี้สิ ทิ้งความเห็นผิดอันนี้สิ ถ้าเราทิ้งทิวิมานะอันนี้ละ นี้มรรคละเอียด เห็นใหม่

แต่ถ้าเรายังติดอยู่ในมรรคหยาบๆ ของเรานะ นี่มันมาจากพระไตรปิฎกไง ก็ธุดงค์วัตรไง ธุดงค์วัตรก็บิณฑบาตเป็นวัตรก็บิณฑบาตอยู่แล้วทุกวันนี้ไง เข้าขึ้นมาที่ค้ำบิณฑบาตก็จะไปบิณฑบาตไป มันก็ธุดงค์วัตร นี่มันทำแบบเถรสองบาตรไง ถ้าทำแบบเถรสองบาตรมันไม่มีปัญญาไง

แต่ถ้ามันมีปัญญานะ เวลาธุดงค์มาแล้ว เห็นใหม่ ธุดงค์มาแล้วนี่ถือว่าถือสันโดษ ได้สิ่งใดมาก็สิทธิเสมอภาค สิทธิถูกต้องตามธรรมวินัย พอได้มาแล้วยังมกน้อยนยะ สิ่งใดได้มาแล้ว ฉันเข้าไปแล้ว วันนี้ฉันแล้ว คินนี้ปฏิบัติแล้วมันไม่ได้ผลเลย นี่มันเป็นเพราะอะไร? ทำไมมันงง สัปหงกโง่งงเป็นเพราะเหตุใด? อ้าว ฟรุ้งนี้เราบิณฑบาตมา เรานั่นเฉพาะอาหารนะ ฉันเฉพาะข้าวเปล่าๆ ก็ได้ ได้อาหารสิ่งใดมาเอาไว้ข้างบาตร เราไม่แตะเลย เราแตะแต่ข้าวของเรา พอกลางคืนขึ้นไปก็ไปประพฤติปฏิบัติขึ้นมา คินนี้ปฏิบัติแล้วมันปลอดโปร่งไหม? มันดีขึ้นไหม?

นี่เวลากระทบสิ่งใดมา เวลาไปบิณฑบาต ครอบครวัไคเขาใส่บาตรด้วยความเข้มข้น ครอบครวัไคเขามีความสามัคคีดีงาม เออ ครอบครวันี้เป็นครอบครวัที่มีบุญนะ ไปถึง ครอบครวัไค ครอบครวัไคมีปัญหาขัดแย้ง บิณฑบาตไปมันรู้มันเห็นไปหมดคนนะ นี่มันจะย้อนกลับมา แบบว่าบิณฑบาตมาเพื่อเลี้ยงชีวิต เลี้ยงชีพด้วยปถิแข็ง แต่ผลกระทบตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันก็เทศน์กัณฑ์หนึ่งนะ เห็นเขามีความสงบร่มเย็น อันนี้ก็บุญของเขา เห็นเขามีความ

ขัดแย้งกัน อันนี้มันก็เป็นบาปอกุศล เขาทำมาเพราะเหตุใด นี่ปัญญามันหมุน มันมีความรู้
ความเห็น

คูศคนั้นคนเจ็บคนป่วย เจ็บป่วยเพราะเหตุใด ชีวิตมันก็เป็นอย่างนี้ คนๆ นี้ นี่มันมี
ปัญญาขึ้นมา เห็นไหม เราไม่ใช่ซื้อบื้อเลี้ยงชีพด้วยปลีแข่งก็บิณฑบาตก็รูดงค์ๆ ใจ นี่มันดูไปใจ
ถูรูดงค์มันไม่ใช่ปัญญาใจ ถ้ามันใช้ปัญญาขึ้นมามันเป็นประโยชน์นะ พอเป็นประโยชน์ขึ้นมา
ปัญญามันเกิด พอปัญญาเกิดบิณฑบาตมาแล้วนะถือสันโดษ พอได้มาแล้วยังมักน้อยอีก มักน้อย
เพื่อขัดเกลามัน พอขัดเกลามาแล้วเราประพฤติปฏิบัติก็เทียบเคียงมา เทียบเคียงปัญญามันเกิด
ไหม? สิ่งใดๆ ไหม? นี่ครูบาอาจารย์ท่านทำของท่านมา มรรคหยาบ มรรคละเอียด ละเอียดสุด
มันละเอียดเป็นชั้นๆ ตอนๆ เข้าไป

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ท่านถึงเป็นแบบอย่างไง ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ทำให้เห็นเป็น
ตัวอย่างแล้วให้เราปฏิบัติตาม แล้วปฏิบัติตามไปนี่ก็เกือบปีมาแล้วนะ ทำเหมือนๆ เลย เหมือนแล้ว
ได้อะไรขึ้นมา ทำเหมือนมันเหมือนแต่ข้างนอกนะ คูสัตวัตถุที่เป็นลิขสิทธิ์ของเขา เขาทำเหมือน
ขึ้นมา แต่เจ้าของลิขสิทธิ์เขาค้นคว้ามา เขาต้องวิเคราะห์วิจัยของเขา มา เขาถึงได้สินค้าสิ่งนี้มา
จิตใจของคนเกิดมามีกิเลสวิชาปกคลุมมาทั้งนั้นแหละ แล้วเราจะทำอย่างไรให้มันผ่านมา
แต่ข้อวัตรปฏิบัติมันก็เริ่มต้นจากหยาบๆ

อย่างเช่นเด็ก เด็กก็ต้องฝึกให้มันเดิน เด็กให้มีสัมมาคารวะนะ โตขึ้นมาแล้วก็ต้องมี
ปัญญาขึ้นมาเพื่อเลี้ยงชีพนะ พอโตขึ้นไปเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ก็ต้องรู้จักเป็นผู้นำของสังคมนะ นี่มันก็
พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป จิตมันก็ต้องพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปมันถึงจะเป็นความจริง
นี่ใจเรามาสว่างหาธรรมๆ เราแสวงหาธรรมเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของเรา ที่นี้ความร่มเย็นเป็น
สุขของเรามันก็เริ่มต้นจากตรงนี้ เริ่มต้นจากว่าสิ่งใดเราทำ เราอึดอัดขัดข้องไปหมด เพราะเราคุ้น
ชินกับฆราวาสธรรม

ฆราวาสหมายถึงว่าเราก็มีธรรมเหมือนกัน เราก็อยู่ในฆราวาส เวลาปฏิบัติขึ้นไป สิ่งที่เป็น
เป็นฆราวาสเราก็ดำรงชีวิตของเราใช่ไหม? แต่ถ้าพอปฏิบัติขึ้นไป นี่จากฆราวาสคือพรหมจรรย์
จากพรหมจรรย์ เห็นไหม กายวิเวก จิตวิเวก สถานทีวิเวก นี่พอกายวิเวก จิตมันจะวิเวกไหม? พอ
กายมันวิเวก จิตมันก็ฉิบรณแล้วนะ แต่ถ้าฆราวาสนะ เราอยู่บ้านอยู่เรือน โอ๊ย เรามีคุณธรรม เรา

เป็นคนคิดใฝ่ดี คนนั้นก็เป็นคนดี นี่มันก็เียนยกกันอยู่อย่างนั้นแหละ แต่พอมันไปอยู่ของมันคนเดียวมันไม่มีใครแล้วนะ อยู่คนเดียว

พออยู่คนเดียวนี้กายวิเวก จิตมันเริ่มคิดแล้วนะ เอ๊ะ แล้วพຽงนี้จะทำอย่างไร? เอ๊ะ แล้วกินนี้เราจะกลัวผีไหม? นี่กายวิเวก จิตมันไม่วิเวก ถ้ากายมันอยู่ในคลุกกลินะจิตมันสบายใจเลย พอกายวิเวก จิตมันคั่นรน พอจิตคั่นรน นี่ใจเขาชຽงคั่นกันเพื่อเหตุนี้ นี่ออกชຽงคั่นเพราะเหตุนี้ เห็นไหม

ถ้าสิ่งใดที่มันคุ้นชิน สิ่งใดที่มันได้โดยความคุ้นเคยมันนอนใจ แต่ถ้าเราไม่ได้สิ่งใดเลย เราต้องตื่นตัวตลอดเวลา เราต้องหาของเราเองทั้งนั้น ทุกอย่างเราต้องพิสูจน์ขึ้นมาด้วยตัวเอง เรา ถ้าพิสูจน์ด้วยตัวเอง เราทำของเราได้ เพราะชีวิตนี้มันเป็นอิสระ

ชีวิตนี้เหมือนนก บินชนาตนะ พอจันแล้วนะ เก็บบริจารแล้วบินไปเหมือนนก บินไปเหมือนนก เวลาลง เวลาเกาะคอนนี่มันเวล เวลาไปนะมันสั้นไหวไปหมด มันติดที่ มันห่วงหาอาวรณ์ทั้งนั้นแหละ สิ่งนี้เป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ของท่านทำเป็นตัวอย่าง กว่าจะทำเป็นตัวอย่างต้องทำให้เห็น แล้วต้องยอมรับ เรายอมรับขึ้นมาเราถึงทำขึ้นมา นี่พระชຽงคั่น พระชຽงคั่นหมายถึงชຽงคั่นควัตร พระชຽงคั่นหมายถึงการกระทำ ชຽงคั่นควัตร ๑๗ เป็นการขัดเกลากิเลส เป็นการขัดเกลา

ฉะนั้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเขาต้องแสวงหาอย่างนั้น คนป่วยคนไข้เขาอยากได้ยารักษาณะนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราเห็นคุณค่าของชຽงคั่น ครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ตลอดชีวิต หลวงตา ท่านบอกว่าไม่เคยเห็นหลวงปู่มั่นใช้คหบดีจิวรเลย เว้นไว้แต่เจ้าคณะจังหวัดปราจีนฯ ที่ท่านให้ไปเป็นอังสะ ๒ ตัว เพราะท่านไปให้แล้วอ่อนวอนว่าทอกับมือเอง ทอกับมือเอง ทอเอง เย็บเอง ย้อมเอง มาถวายหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านเมตตาใช้ให้ ๒ ชิ้น ตั้งแต่นั้นมานะท่านเก็บบังสุกุลจิวรใช้ทั้งชีวิต หลวงปู่มั่น

ฉะนั้น พระที่ทำไมได้ท่านถึงเคารพไป คนที่ทำได้เหนือเรา เราถึงยอมรับใช้ไหม? หลวงปู่มั่นท่านใช้ชีวิตของท่านทำให้เห็น ทำให้ดู แล้วยังทยายหัวใจด้วย หัวใจนะ หลวงปู่ขาวท่านไปกับหลวงปู่แหวน ท่านจะไปกราบหลวงปู่มั่น แล้วหลวงปู่ขาวท่านพุกกับหลวงปู่แหวนนะ

ท่านเป็นคู่สหายกัน ท่านบอกว่า “เราจะไปกราบหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านจะรู้หรือเปล่านั้น เราจะมา นี่หลวงปู่มั่นท่านจะรู้หรือเปล่านั้น?”

พอเข้าไปกราบนะ นี่หลวงปู่แหวนกับหลวงปู่ขาวท่านเล่ากันเอง เวลาไปกราบนะหลวงปู่มั่นท่านบอกเลย “ใจของตัวไม่รู้จักรักษา จะให้คนอื่นรักษาให้”

โธ้ย... เห็นไหม ท่านไม่ใช่ทำเป็นแบบอย่างเฉยๆ นะ ท่านยังช่วยดูแลหัวใจของเรา ช่วยดูความรู้สึกนึกคิดของเราให้ถูกต้องดีงาม ถ้าเราเจอครูบาอาจารย์ที่ดีที่ถูกต้อง เราจะได้เป็นแบบนี้

ฉะนั้น ในวงกรรมฐาน ในเมื่อพระปฏิบัติขึ้นมาจำนวนมากขึ้น ในสังคมทุกสังคมมีทั้งคนดีและคนเลว ในการประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องมีอย่างนั้นเป็นธรรมดา ฉะนั้น สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นข้อวัตรปฏิบัติ เป็นธุดงค์วัตรนั้นถูกต้องไหม? ถูกต้อง มรรคหลายๆ แล้วมันละเอียดเข้าไปได้ไหม? ถ้ามันละเอียดเข้าไปได้มันก็จะไปขัดเกลากิเลส ถ้ามันละเอียดเข้าไปไม่ได้ มันก็เป็นรูปแบบบรรพชัตถ์อยู่ข้างนอกนั่นแหละ

แม้แต่ว่าธุดงค์วัตรสิ่งที่ว่าเข้มงวดแล้วมันก็เป็นรูปแบบ มรรคหลายๆ นะ แล้วมรรคละเอียดคือมรรคญาณในหัวใจ พฤติกรรม การกระทำดีทำชั่ว พฤติกรรมมันแสดงออกถึงจิตนิสัย พฤติกรรมที่แสดงออกอันนั้นแหละ นั่นพฤติกรรมนะ แล้วถ้าจิตมันเคลื่อนไหว จิตมีสติ มีสมาธิ มีปัญญา ถ้าปัญญามันก้าวเดินนะ มรรคญาณมันเกิดมันซาบซึ้งมาก แล้วปัญญาอย่างนี้ไม่มีใครรู้ไม่มีใครเห็น แล้วพูดไม่ได้หรอก

ไอ้ความว่างชนความว่าง บ้าบอคอแตกมันไม่มีหรอก มันไม่ใช่เป็นมรรคหรือ มรรคไม่เป็นแบบนี้ ถ้ามรรคเป็นอย่างนี้ทุกคนก็ทำได้ ทุกคนก็ทำได้ ถ้ามรรคญาณมันมีจริงนะมันเป็นความจริง ถ้าความจริงอันนั้นนะ ถ้าความจริงอันนั้นมันเป็นความจริง พฤติกรรมมันจะเปลี่ยนแปลงไปหมด พฤติกรรมมันจะเปลี่ยนแปลง หมายความว่ามันจะดำรงชีวิตเพื่อเข้าไปสู่มรรคญาณอันนี้ เป็นแบบอย่างแบบหลวงปู่มั่นท่านทำไง เพราะหลวงปู่มั่นท่านรู้ท่านเห็นของท่าน ท่านถึงพยายามทรงชีวิตของท่านเพื่อให้คนเอาแบบเอาอย่างจะเข้าไปสู่มรรคญาณอันนี้เพื่อชำระกิเลสอันนี้ เพื่อประโยชน์อันนี้ไง

นี่ตัวอย่าง แบบอย่างของครูบาอาจารย์ของเราละ นี่พูดถึงว่าธุดงค์วัด บารมีของคนๆ
หนึ่งสร้างสมขึ้นมาเป็นองค์กระณะ ในเมื่อธุดงค์เป็นเรื่องส่วนตัว ใครทำ นิสสัยใจคอ หรือการ
กระทำ พฤติกรรมของใครของเขา แต่หลวงปู่มันท่านทำงานคนเชื่อแล้วคนเดินตามรอยของท่าน
จนเป็นองค์กระขึ้นมา มันเป็นเรื่องมหัศจรรย์มาก ถ้าใครคิดนะ แต่ถ้าใครไม่คิดมันก็เรื่องชีวิตชีวิต
หนึ่ง ชีวิตของท่านก็ล่วงไปแล้ว แล้วท่านก็ทิ้งมรดกตกทอดไว้ แล้วเราจะได้หรือไม่ได้ เอวัง